

23.9.2014

Dnro 635/4/13

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Piatta Skottman-Kivelä

VAIKEAVAMMAISEN LAPSEN ASUMISEN JÄRJESTÄMINEN LAIMINLYÖTIIN

1

KANTELU

Kantelijat arvostelivat eduskunnan oikeusasiamiehen kansliaan 12.2.2013 saapuneessa kirjeessään kaupungin kiinteistöviraston asunto-osaston menettelyä asukasvalintaa koskevassa asiassa. He kertoivat jättäneensä asuntohakemuksen jo kesäkuussa 2010, mutta heille ei ollut vielä kukaan järjestynyt asuntoa. Kantelijoiden mukaan heidän tuolloinen asuntonsa oli erittäin sopimaton vuonna 2003 syntyneelle vaikeavammaiselle tyttärelle A:lle.

Kantelijat kertoivat A:lla olevan selkäydinkohju, hydrokefalia ja alaraajahalvauksen aiheuttama rakon ja suolen toimintahäiriö. Kantelijoiden mukaan asunnon ahtauden ja rakenteellisten ominaisuuksien takia pyörätuolissa istuva lapsi oli täysin riippuvainen toisten avusta, ei päässyt lainkaan käyttämään wc- ja pesuhuonetiloja ja joutui viettämään lähes kaiken aikansa huoneensa sängyllä, mistä johtuen lapsi oli kotona varsin apaattinen ja passiivinen. Puutteelliset asumisolosuhteet olivat muun ohella aiheuttaneet sen, ettei lapselle oltu toistaiseksi voitu suorittaa tämän tarvitsemaa alaraajojen virheasennon korjausleikkausta, koska lasta ei olisi voitu turvallisesti kotiuttaa tuolloisiin asuinolosuhteisiin. Kantelijat kertoivat olevansa yhdessä lasta hoitavien henkilöiden kanssa huolissaan siitä, mitä leikkauksen toistuva siirtäminen vaikuttaisi lapsen hoitoennusteeseen.

Lapsen koulun oppilashuoltoryhmä oli tehnyt lapsesta puutteellisten asumisololojen vuoksi lastensuojeluilmoituksen huhtikuussa 2012. Kantelijoiden mukaan perheen pakolaistaustan, toimeentulon asiakkuuden ja puutteellisen suomen kielen taidon vuoksi heidän mahdollisuutensa asunnon hankkimiseen esimerkiksi yksityiseltä vuokranantajalta olivat paljon kantaväestöä heikkomat.

- - -

3

RATKAISU

3.1 Keskeiset oikeusohjeet

Suomen perustuslain 6 §:n 3 momentin mukaan lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti.

YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen 3 artiklan 1 kohdan mukaan julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviran-omaisten ja lainsäädäntöelinten toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. Yleissopimuksen 24 artikla velvoittaa sopimusvaltiot muun ohella järjestämään vammaiselle lapselle elämään sellaiset olosuhteet, jotka takaavat ihmisarvon, edistävät itseluottamusta ja helpottavat lapsen aktiivista osallistumista yhteisönsä toimintaan.

Perustuslain 19 §:n 1 momentin mukaan jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Säännöksen 3 momentin mukaan julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveystalvet ja edistettävä väestön terveyttä. Säännöksen 4 momentin mukaan julkisen vallan tehtävänä on edistää jokaisen oikeutta asuntoon ja tukea asumisen omatoimista järjestämistä.

Perustuslain 22 § velvoittaa julkista valtaa turvaamaan perusoikeuksien käytännön toteutuminen.

Sosiaalihuoltolain 17 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan kunnan on huolehdittava asumispalvelujen järjestämisestä. Mainitun lain 22 §:n mukaan asumispalveluilla tarkoitetaan palvelu- ja tukiasumisen järjestämistä. Lain 23 §:n mukaan asumispalveluja annetaan henkilölle, joka erityisestä syystä tarvitsee apua tai tukea asunnon tai asumisensa järjestämisessä.

Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 4 §:n 1 momentin mukaan asiakkaalla on oikeus saada sosiaalihuollon toteuttajalta laadultaan hyvää sosiaalihuoltoa ja hyvää kohtelua ilman syrjintää. Asiakasta on kohdeltava siten, ettei hänen ihmisarvoaan loukata sekä että hänen vakaumustaan ja yksityisyyttään kunnioitetaan. Lainkohdan 2 momentin mukaan sosiaalihuoltoa toteutettaessa on otettava huomioon asiakkaan toivomukset, mielipide, etu ja yksilölliset tarpeet sekä hänen äidinkieltensä ja kulttuuritaustansa.

Sosiaalihuoltolain 39 §:n mukaan sosiaalihuoltoa on ensisijaisesti toteutettava sellaisin toimintamuodoin, jotka mahdollistavat itsenäisen asumisen sekä luovat taloudelliset ja muut edellytykset selviytyä omatoimisesti päivittäisistä toiminnoista. Sosiaalihuoltoa toteutettaessa on yksilön ja perheen ongelmat otettava huomioon siten, että toimenpiteet niiden ratkaisemiseksi yhteensovitetaan.

Kunnan asuntotuotannosta ja asuntojen jaosta päättävät sen asuntoviranomaiset. Julkisella rahoituksessa tuettujen niin sanottujen ARA-asuntojen asukasvallinnasta säädetään aravarajoituslaissa. Aravarajoituslain 4 b §:ssä säädetään asukasvalintaperusteista ja etusijajärjestykseen asettamisesta. Pykälän mukaan asukkaiksi on valittava suurimmassa asunnontarpeessa olevat hakijat. Valintaperusteina ovat asunnontarve, varallisuus ja tulot. Etusijalle asetetaan asunnottomat ja muut kiireellisimmässä asunnontarpeessa olevat, vähävaraisimmat ja pienituloisimmat hakijat. Aravarajoituslain 4 c §:n mukaan asukasvalintaperusteista voidaan poiketa terveydellisistä tai sosiaalisista syistä taikka vuokra-asuntojen tarkoituksenmukaisen käytön edistämiseksi. Poikkeamisen on oltava asukasvalinnan tavoitteet huomioon ottaen yhteiskunnalliselta, asunnon hakijoiden aseman tai talon ylläpidon kannalta perusteltua. Asukasvalintaperusteista poikkeaminen ei saa olennaisesti haitata 4 b §:n mukaisesti etusijalle asetettavien hakijoiden asunnonsaantia. Aravarajoituslain 4 d §:n mukaan kunta valvoo asukkaiden valintaperusteiden noudattamista.

Valtioneuvoston asetuksen (166/2008) säännöksillä täydennetään hakijoiden etusijajärjestyksestä koskevaa lain sääntelyä. Asetuksen mukaan hakijoiden keskinäistä etusijajärjestyksestä arvioidaan kokonaisuutena hakijaruokakuntien asunnontarpeen, varallisuuden ja tulojen perusteella siten, että etusijalle asetetaan vuokra-asuntoa eniten tarvitseva hakija. Jos usean hakijaruokakunnan asunnontarve on yhtä suuri, pienituloiset ja vähävaraiset ruokakunnat asetetaan suurituloisempien ja varakkaampien edelle.

Lastensuojelulaissa on nimenomainen säännös asunnon järjestämisestä tai asumisoloihin liittyvien puutteiden korjaamisesta. Mainitun lain 35 §:n mukaan jos lastensuojelun tarve oleellisilta osin johtuu riittämättömästä toimeentulosta, puutteellisista asumisolosta tai asunnon puuttumisesta tai, kun mainitut seikat ovat oleellisina esteinä lapsen ja perheen kuntoutumiselle, kunnan on viivytyksettä järjestettävä riittävä taloudellinen tuki sekä korjattava asumisoloihin liittyvät puutteet tai järjestettävä tarpeen mukainen asunto.

Lastensuojelulakia koskevan hallituksen esityksen (HE 252/2006 vp) yksityiskohtaisten perustelujen mukaan lain 35 §:ää on tarkoitettu sovellettavaksi siten, että mikäli siinä tarkoitettut edellytykset asunnon järjestämiselle täyttyvät, eikä sosiaalihuollosta vastaava toimielin tai muukaan kunnan viranomainen ole voinut järjestää asuntoa kunnan omasta asuntokannasta tai vapailta markkinoilta, on lastensuojeluasiakkaalle tarvittaessa aina tehtävä päätös, vaikka se olisi kielteinen. Tämän jälkeen asiakkaalla olisi mahdollisuus saattaa asia sosiaalihuoltolain mukaisessa järjestyksessä oikaisuvaatimuksella toimielimen tutkittavaksi ja toimielimen päätöksestä voitaisiin valittaa hallintovalituksin hallinto-oikeudelle. Jatkovalituksesta korkeimpaan hallinto-oikeuteen säädetään lastensuojelulain 15 luvussa.

3.2 Saatu selvitys ja asiakirjoista ilmenevä tapahtumainkulku

Asiakirjojen mukaan kantelijat olivat kahden lapsensa kanssa muuttaneet vuonna 2010 kiintiöpakolaisina Suomeen. Vuonna 2011 perhe oli muuttanut - - -, jotta perheen vaikeavammaisen tytär saisi tarvitsemaansa erityishoitoa. Perhe oli kiireellisen asunnontarpeensa vuoksi vuokrannut asunnon yksityiseltä vuokranantajalta.

Sosiaaliviraston sosiaalityöntekijän toukokuussa 2012 asunto-osastolle lähettämän lausunnon mukaan koulun kuntoutusohjaaja ja sairaanhoitaja olivat tehneet A:sta lastensuojeluilmoituksen puutteellisten asumisolosuhteiden vuoksi. Lausunnon mukaan lapsen lastensuojelun tarve johtui oleellisilta osin puutteellista asumisolosta, jotka olivat esteenä lapsen kuntoutumiselle ja hänen tarvitsemalleen hoidolle. Myös vammaisten sosiaalityön sosiaalityöntekijä oli kirjoittanut kaksi lausuntoa liittyen asunnon tarpeen kiireellisyyteen. Asuntohakemuksen liitteeksi toimitetun lastenneurologian erikoislääkärin lausunnossa oli muun ohella todettu, ettei lapsi selkäydinperäisen vammansa johdosta pystynyt tahdonalaisesti säätelemään rakon tai peräsuolen toimintaa ja lapsen virtsarakko tyhjennettiin useita kertoja vuorokaudessa katetroimalla.

Lääkärilausunnossa tuotiin esille vaikeavammaisen lapsen hoitoon ja kuntoutukseen liittyviä syitä, jotka edellyttivät lapsen tarpeita paremmin vastaavaa asuntoa.

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen 21.3.2013 oikeusasiamiehelle antamassa lausunnossa on todettu, että A:n lastensuojelun tarve johtui puutteellista asumisolosuhteista ja asunnon puute oli oleellisena esteenä lapsen kuntoutumiselle. Kaupungilla oli siten määrärahoista riippumaton vastuu asumisen järjestämisestä.

Lausunnossa on viitattu 23.9.2011 laadittuun ”Yhteistyö asuntoviranomaisten kanssa lastensuojelulain 35 §:n tarkoittamissa tilanteissa” -pysyväsohjeeseen. Ohjeen mukaan käytäntönä on, että sosiaaliviraston ja kiinteistöviraston asunto-osaston edustajat neuvottelevat yhteistyöstä veloitteen toteuttamisessa. Mikäli sosiaalivirasto ja kiinteistövirasto eivät pysty järjestämään lastensuojelun asiakasperheelle asuntoa, on lapsen asioista vastaavan tai muun perheen kanssa työskentelevän sosiaalityöntekijän tehtävä hylkäävä päätös. Asunto-osasto antaa sosiaalivirastolle kirjallisen palautteen asunnon myöntämisen edellytyksistä. Jos perheen hakemaa asuntoa ei voida järjestää, päätöksen perusteluihin kirjataan kiinteistövirastolle annettu lausunto sekä myöntämisen edellytykset tai esteet. Asuntohakemus jää hylkäävästä päätöksestä huolimatta voimaan.

Edelleen sosiaali- ja terveystoimiston mukaan sen toimesta oli tässä asiassa pyritty asianmukaisesti edistämään perheen tarpeita vastaavan asunnon saantia. Sekä lastensuojelun että vammaistyön sosiaalityöntekijät olivat lähettäneet puoltavia lausuntoja kiinteistöviraston asunto-osastolle. Lastensuojelusta oli oltu asunto-osastoon puhelimitse yhteydessä ja korostettu asian kiireellisyyttä. Ne asunnot, jotka sosiaali- ja terveystoimiston omasta toimesta voitiin perheelle tarjota, eivät soveltuneet perheen tarpeisiin.

Kiinteistöviraston asunto-osaston 25.3.2013 antaman lausunnon sekä 3.6.2014 antaman selityksen mukaan kantelijoiden perheen asuntohakemus oli tullut vireille kesäkuussa 2010. Perheen asunontarve oli kaupunginhallituksen vahvistamien ohjeiden mukaisessa asunontarveluokituksessa luokiteltu kiireelliseksi. Hakemuksen liitteenä olleen sosiaalityöntekijän lausunnon perusteella perheelle pyrittiin tarjoamaan inva-asuntoa. Hakemus oli siirretty inva/esteetön-asuntojen seurantalistalle 23.3.2011. Asunto-osastolle oli 14.5.2012 toimitettu sosiaalityöntekijän lastensuojelulain 35 §:n mukainen lausunto. Koulun kuntoutusohjaaja oli 29.1.2013 ilmoittanut, että perheelle voitiin tarjota muutakin kuin inva-asuntoa. Hakuehtojen näin väljennyttä asunto-osasto oli pystynyt tarjoamaan perheelle heidän toiveitaan vastaavaa esteetöntä asuntoa (4h+k) 18.3.2013. Hakijat (kantelijat) olivat kieltäytyneet asunnosta sen sijainnin ja kunnan vuoksi. Asunto-osaston käytännön mukaan hakijoiden kieltäytyessä hakuehtojen ja tarpeiden mukaisesta asunnosta voidaan uusi asuntotarjous antaa vain sosiaalityöntekijän uuden lausunnon perusteella. Hakijoiden hakemus oli kieltäytymisen jälkeen jäänyt voimaan. Sosiaalitoimi ei ollut yhteydessä asunto-osastoon heti kieltäytymisen jälkeen. Koulun kuntoutusohjaaja oli 13.3.2014 toimittanut uuden selvityksen kantelijoiden nykyisen asunnon puutteista. Asunto-osaston mukaan se pyrkii edelleen aktiivisesti löytämään perheelle tarvetta vastaavan asunnon.

Asiakirjojen mukaan kantelijoiden vuokrasopimuksen päätyttyä perhe oli ollut asunnottomana 1.10.2013 alkaen. Sosiaali- ja terveystoimi oli järjestänyt perheelle väliaikaisen kriisimajoituksen, minkä jälkeen kantelijat olivat vuokranneet itsenäisesti asunnon. Koulun kuntoutusohjaajan mukaan nykyinenkin asunto on perheelle edelleen liian ahdas. Lapsi ei esimerkiksi pysty käyttämään asunnon wc:tä, joten suolen tyhjennys ja kylvyt pesulapuilla tehdään lapsen sängyssä ja hänen hampaansa pestään kulhossa keittiössä.

Lapsen lastensuojelun asiakaskertomukseen on 19.12.2013 kirjattu seuraavaa: ”-- nähty ATJ:ltä, että perhe asuu - - -. Koska lastensuojelun asiakkuus on perustunut yksinomaan asuntotilanteeseen ja asia on korjaantunut, päätetään lastensuojelun asiakkuus”. Sosiaali- ja terveystoimiston 11.6.2014 antaman selityksen ja sen liitteiden mukaan perheen järjestettyä itselleen asunnon itsenäisesti, oli perheen asunnon tarpeen katsottu ratkenneen ja lastensuojeluasiakkuus oli päätetty siihen perustuen. Perheen asiakkuus oli jatkunut vammaistyön puolella, jossa koordinoidaan lapsen kuntoutukseen liittyvät palvelut myös jatkossa. Vammaisten sosiaalityö on järjestänyt perheelle omaishoidon tukea, vammaispalvelulain mukaisia kuljetuspalveluja, avustusta erityislapsenvahtitoimintaan sekä maksusitoumuksia koulun leireille. Vammaistyön asiakasasiakirjojen mukaan kotikäynnillä 24.4.2014 oli todettu asunto-olosuhteiden edelleen asettavan haasteita lapsen itsenäiselle pärjäämiselle. Asiakasasiakirjauksen mukaan lapsen olkavarsi oli murtunut huhtikuussa 2014, eikä kotona peseytyminen onnistunut. Lapsi oli joutunut osittain asumaan - - -.

3.3 Arviointi

Perustuslain 19 §:n 1 momentin takaaman ihmisarvoisen elämän edellyttämä välttämätön huolenpito merkitsee ainakin joissakin tilanteissa julkiselle vallalle velvollisuutta aktiivisiin asumista turvaaviin toimenpiteisiin.

Lastensuojelulain 35 §:n mukaiset oikeudet toimeentulon ja asumisen turvaamiseen ovat niin sanottuja subjektiivisia oikeuksia, joihin lastensuojelun asiakkaana olevilla lapsilla ja perheillä sekä itsenäistymässä olevilla nuorilla on oikeus säännöksessä tarkoitettujen edellytysten täyttyessä. Kun lastensuojelun tarve johtuu säännöksessä mainituista riittämättömästä toimeentulosta, perheen asunnottomuudesta tai muista asuntoon liittyvistä puutteista, nämä on viivytyksettä korjattava. Säännös merkitsee sitä, etteivät perheen riittämätön toimeentulo tai puutteelliset asumisolosuhteet voi muodostaa koskaan yksistään huostaanottoon johtavaa perustetta. Säännös merkitsee myös sitä, että sosiaalihuollon viranomaisilla, kuten kunnan muillakin viranomaisilla on velvollisuus edistää lapsen oikeutta turvalliseen ympäristöön ja läheisiin ihmissuhteisiin. Asunnon puute tai puutteelliset asumisolosuhteet eivät saa merkitä esimerkiksi sitä, että lapsi ja hänen hoidostaan ja kasvatuksestaan vastaavat vanhemmat tästä syystä joutuisivat asumaan eri paikoissa.

Totean, että lähtökohtaisesti kunta itse päättää, miten se järjestää lastensuojelulaissa tarkoitetun tarpeen mukaisen asunnon. Oikeusasiamiehen laillisuusvalvonnassa ei ole mahdollisuutta ottaa yksityiskohtaisesti kantaa kantelijoiden riittävään, tarpeenmukaiseen asumistasoon tai antaa viranomaisille ohjeita tai määräyksiä siitä, kuinka näiden tulisi menetellä toimivaltaansa kuuluvissa asioissa.

Oikeuskirjallisuudessa (ks. Tapio Rätty: Lastensuojelulaki - käytäntö ja soveltaminen, Helsinki 2012, s. 274) on todettu, että sosiaalityöntekijän on arvioitava, milloin kyseessä on säännöksen tarkoittama kuntoutuminen ja mitkä ovat ne seikat, jotka vaikuttavat siihen, että riittämätön toimeentulo tai asunnon puute on oleellisenä esteenä lapsen tai perheen kuntoutumiselle.

Sosiaali- ja terveystieteiden lausunnossa on todettu, että tässä asiassa on nimenomaan ollut kyse lastensuojelulain 35 §:n tarkoittamasta tilanteesta, jossa kaupungilla on ollut määrärahoista riippumaton vastuu asumisen järjestymisestä. Tässä valossa arvioin asiaa seuraavasti.

3.3.1

Kiinteistöviraston asunto-osaston menettely

Saadun selvityksen mukaan kaupungin sisäisessä työnjaossa asunto-osasto vastaa keskitetysti kaupungin asuntojen jaosta. Sosiaali- ja terveystoimen sekä asunto-osaston välillä on sovittu yhteistyörakenteista ja toimintaohjeista lastensuojelulain 35 §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa. Mielestäni asunto-osaston velvollisuus on siten ollut ratkaista perheen asumista koskeva hakemus joko osoittamalla tarpeen mukainen asunto tai siirtämällä asia sosiaalitoimen tai kaupungin muun toimivaltaisen viranomaisen ratkaistavaksi viivytyksettä viimeistään sen jälkeen, kun edellä mainittu sosiaalityöntekijän lausunto oli toimitettu toukokuussa 2012 asunto-osastolle.

Asunto-osasto oli kuitenkin tarjonnut perheelle asuntoa vasta maaliskuussa 2013. Tämä tapahtui sen jälkeen, kun hakijat olivat laajentaneet hakuehtojaan tammikuussa 2013. Lapsen edun näkökulmasta pidän toukokuusta 2012 kulunutta aikaa liian pitkänä, ottaen erityisesti huomioon perheen haavoittuva asema sekä lapsen vaikeavammaisuudesta aiheutuva palvelujen ja erikoissairaanhoidon tarve. Asiakirjojen perusteella arvioituna asumisolosuhteet olivat lapsen ihmisarvoa loukkaavia, eikä hänen tarvitsemaansa leikkausta ollut asunnon puutteiden vuoksi pystytty suunnitellusti toteuttamaan.

Saadun selvityksen mukaan kaupungin oma ohjeistuskin edellyttää, että mikäli lastensuojelun asiakasperheelle ei pystytä järjestämään asuntoa, kiinteistöviraston asunto-osasto antaa sosiaalityöntekijälle kirjallisen palautteen niistä edellytyksistä, joiden perusteella asunto

voidaan myöntää tai seikoista, jotka estävät asunnon myöntämisen. Mielestäni myös tässä asiassa olisi ollut perusteltua menetellä niin, että kun haettua inva-asuntoa ei viivytyksettä pystytty kaupungin omasta asuntokannasta tarjoamaan, olisi asunto-osasto kirjallisesti ilmoittanut lapsen asioista vastaaville sosiaalitoimen viranhaltijoille tästä sekä mahdollisuudesta esimerkiksi hakuehtoja laventamalla nopeuttaa asunnon saantia. Tämä olisi voinut vaikuttaa myös siihen, että hakuehtoja olisi muutettu toisin ja nopeammin kuin vasta tammikuussa 2013.

Saatan edellä esitetyt käsitykseni kiinteistöviraston asunto-osaston tietoon. Asunto-osaston selityksen mukaan jatkossa se pyrkii kiinnittämään erityistä huomiota yhteistyön ja tiedonvälityksen parantamiseen asuntotoimen ja sosiaalitoimen välillä. Edellä kerrotun valossa pidän tätä perusteltuna.

3.3.2

Sosiaali- ja terveystoimen menettely

Lastensuojelulain 35 §:n tarkoittamissa tilanteissa kunnalla on kokonaisvastuu vastuu asumisen järjestämisestä. Kunnan sisäisellä työnjaolla kunta ei voi siirtää tätä vastuuta esimerkiksi vain asuntotoimen hoidettavaksi tai rajata tarjottavat asunnot vain kaupungin omaan asuntokantaan. Viime kädessä niissä tilanteissa, joissa asiakas ei taloudellisten edellytystensä vuoksi tai muutoin pysty itse huolehtimaan omasta tai ala-ikäisten lastensa asumisesta ja joissa se kunnan viranomaisen, joka pääsääntöisesti vastaa asuntoasioista ei asuntoa pysty tarjoamaan, siirtyy vastuu sosiaalihuoltolaissa tai lastensuojelulaissa tarkoitettuihin toimiin ryhtymisestä näiden asiakkaiden asumisen tai asunnon järjestämiseksi kunnan sosiaalitoimen viranomaisille.

Kun kiinteistöviraston asunto-osasto ei ollut pystynyt viivytyksettä viimeistään toukokuun 2012 jälkeen tarjoamaan perheen tarpeen mukaista asuntoa, olisi sosiaalitoimen mielestäni tullut viipymättä omin toimin tai yhteistyössä muiden kaupungin viranomaisten kanssa järjestää perheelle lastensuojelulain 35 §:ssä tarkoitettu tarpeen mukainen asunto.

Asiakirjojen mukaan kantelijoiden kieltäytyttyä asunto-osaston tarjoamasta asunnosta perheen tilanne oli edelleen kriisiytynyt niin, että he olivat olleet kokonaan asunnottomina lokakuun 2013 alusta lukien sekä tämän jälkeen asuneet jonkin aikaa sosiaali- ja terveystoimen järjestämässä kriisimajoituksessa.

Lastensuojelulain 20 §:n 1 momentissa säädetään muun ohella, että lastensuojelua toteutettaessa on selvitettävä lapsen toivomukset ja mielipide sekä otettava ne huomioon lapsen iän ja kehitystason edellyttämällä tavalla. Lastensuojelulain 31 §:ssä säädetään asiakkaan asiassa pidettävästä neuvottelusta. Säännöksen 1 momentin mukaan lastensuojelun tarpeen selvittämiseksi ja lastensuojelun järjestämiseksi tulee järjestää neuvotteluja, joihin voivat lastensuojelun työntekijän arvion perusteella tarvittaessa osallistua lapsi, vanhemmat ja huoltajat, muut lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavat tai lapsen huolenpitoon keskeisesti osallistuvat henkilöt, muut lapselle tai perheelle läheiset henkilöt sekä viranomais- ja muut yhteistyötahot.

Lastensuojelulain 30 §:n mukaan lastensuojelun asiakkaana olevalle lapselle on tehtävä asiakassuunnitelma, jollei asiakkuus pääty lastensuojelun tarpeen selvityksen jälkeen tai kysymyksessä ole tilapäinen neuvonta ja ohjaus. Asiakassuunnitelma on pääsääntöisesti laadittava yhteistyössä lapsen sekä huoltajan sekä tarvittaessa lapsen muun edustajan, vanhemman, muun lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavan taikka lapselle läheisen henkilön kanssa sekä lapsen huoltoon keskeisesti osallistuvan tahon kanssa. Asiakassuunnitelmaan on säännöksen mukaan kirjattava ne olosuhteet ja asiat, joihin

lastensuojelun asiakkuuden aikana pyritään vaikuttamaan, lapsen ja hänen perheensä tuen tarve sekä palvelut ja muut tukitoimet, joilla tuen tarpeeseen pyritään vastaamaan sekä arvioitu aika, jonka kuluessa tavoitteet pyritään toteuttamaan. Lastensuojelulain 36 §:ssä on erikseen korostettu lapsen tai vanhemman asiakassuunnitelman merkitystä järjestettäessä avohuoltoon liittyviä palveluja.

Saamastani selvityksestä ei käy selville, millä tavoin sosiaali- ja terveysviraston lastensuojelu ja vammaistyö olisivat yhteistyössä kevään 2012 jälkeen arvioineet lapsen ja perheen tilannetta, asumisoloja ja heidän tarvitsemiaan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja. Minulle toimitetuista asiakirjoista ei myöskään ilmene, että lapselle 18.6.2012 laadittua asiakassuunnitelmaa olisi laatimisen jälkeen tarkistettu yhteistyössä lapsen ja hänen vanhempiansa kanssa.

Saadun selvityksen mukaan ”perheen järjestettyä itselleen asunnon, oli perheen asunnon tarpeen katsottu ratkenneen ja lastensuojeluasiakkuus oli päätetty siihen perustuen”. Ennen lastensuojelun asiakkuuden päättymistä lapsen tilannetta tai hänen asumisolojaan ei siten ilmeisesti selvitetty muutoin kuin katsomalla hänen uusi osoitteensa asiakastietojärjestelmästä. Kuten edellä on todettu, saadusta selvityksestä ei ilmene, että lastensuojelun sosiaalityö olisi ennen asiakkuuden päättymistä arvioinut lapsen ja hänen perheensä tilannetta tai asumisolosuhteita esimerkiksi lasta kuulemalla, yhteisessä asiakassuunnitelmanneuvottelussa tai kotikäynnein. Saadusta selvityksestä ei myöskään ilmene, mihin perustuu selvityksessä esitetty arvio siitä, ettei lastensuojelun tarvetta enää ollut. Selvityksen perusteella lapsen ja perheen tilannetta ei ollut arvioitu ja selvitetty siten kuin lastensuojelulaki edellyttää. Kuten edellä on esitetty, saatujen tietojen mukaan perheen asunto-olosuhteet ovat edelleen esteenä lapsen itsenäiselle toiminnalle, hänen hygieniastaan huolehditaan sängyssä ja lapsi on joutunut asumaan myös - - -.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.3.1 esittämäni käsitykset kaupungin kiinteistöviraston asunto-osaston tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän kiinteistöviraston asunto-osastolle tiedoksi jäljennöksen tästä päätöksestäni.

Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 10 §:n 1 momentin nojalla annan kaupungin sosiaali- ja terveysvirastolle huomautuksen vastaisen varalle edellä kohdassa 3.3.2 selostetusta laiminlyönnistä arvioida ja selvittää lapsen ja perheen tilannetta siten kuin lastensuojelulaki edellyttää sekä laiminlyönnistä huolehtia riittävällä tavalla siitä, että vaikeasti vammaisen lapsen asuminen olisi järjestetty hänen välttämättömän etunsa edellyttämällä tavalla. Tässä tarkoituksessa lähetän sosiaali- ja terveysvirastolle jäljennöksen tästä päätöksestäni.

Pyydän, että sosiaali- ja terveysvirasto ilmoittaa minulle 31.12.2014 mennessä, millä tavoin lapsen ja hänen perheensä asumisen järjestämisestä on huolehdittu.

Lähetän jäljennöksen tästä päätöksestä tiedoksi myös sosiaali- ja terveyslautakunnalle. Pyydän sosiaali- ja terveyslautakuntaa ilmoittamaan minulle 31.12.2014 mennessä, mihin toimenpiteisiin kaupunki on ryhtynyt yhteistyön ja tiedonvälityksen parantamiseksi asuntotoimen ja sosiaalitoimen välillä.